

УДК 293.21

Головко І.О.¹, Ємельяненко Є.О.²

¹студ. гр. РТ-812м НУ «Запорізька політехніка»

²канд. філос. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ВІРУВАННЯ ДАВНІХ СЛОВ'ЯН

Релігія завжди була важливою складовою культури народу. Вона відображає його погляди на світ, вірування та моральні цінності. Серед давніх народів, які існували на території Східної Європи, давні слов'яни мали власну унікальну релігійну систему. У цій роботі будуть наведені різні фактори, які впливали на формування релігії давніх слов'ян, зокрема, етнічні особливості, соціальні умови, контакти з іншими народами та інші.

Навколишнє середовище відігравало важливу роль у формуванні релігії давніх слов'ян, оскільки їхні вірування та звичаї часто були тісно пов'язані з природним світом навколо них. Ось деякі способи впливу факторів середовища на формування слов'янської релігії:

Поклоніння природі. Стародавні слов'яни вірили, що природний світ населяють різноманітні духи, божества та інші надприродні істоти. Вони поклонялися цим сутностям за допомогою різноманітних ритуалів і підношень, часто в місцях, які вважалися особливо священними, наприклад, у джерелах, річках і лісах. Прикладом важливої ролі природи у релігії давніх слов'ян можуть служити як верховні боги, як наприклад Перун, бог блискавок, та Свантевіт, бог сонця. Так як поклоніння природі характерне великій кількості давніх релігій, слід виокремити особливості давніх слов'ян. Так як переважна зона проживання давніх слов'ян середні та північні ліси Європи, то гаї та ліси відігравали в релігії значущу роль. Ліси та гаї були не лише місцем проведення ритуалів, а й ще місцем проживання більшості міфологічних створінь, люди також іноді вирізали зображення богів на деревах або скелях у цих гаєх. Стародавні слов'яни також вважали річки священними і часто асоціювалися з богинями родючості та народження дітей. Люди часто підносили річкам квіти, трави чи інші предмети, просячи благословення та захисту.

Сільськогосподарські звичаї. Сільське господарство було центральною частиною слов'янського суспільства, і багато релігійних звичаїв були пов'язані з сільськогосподарським циклом. Наприклад, вважалося, що певні боги відповідали за родючість посівів, а також проводяться ритуали, щоб забезпечити хороший урожай. Священні тварини у стародавніх слов'ян часто асоціювалися з родючістю та землеробством, для прикладу, півень вважався символом сонця і іноді використовувався в ритуалах родючості, кінь також вважався священною твариною і часто асоціювався з богом війни. Також вплив сільського господарства прослідковується у святах давніх слов'ян, таких як свято врожаю, обряди оранки, а також різноманітні обряди родючості які включали підношення богиням родючості та народження дітей, таким як Мокош або Лада, люди також іноді виконували танці або влаштовували символічні ритуали, щоб стимулювати зростання врожаю.

Географія та клімат. Слов'янські землі характеризувались різноманітністю географічних особливостей, включаючи ліси, гори та річки. Ці риси часто вважаються такими, що мають духовне значення, і багато слов'янських божеств асоціювалися з певними місцями. Клімат також відігравав свою роль, оскільки погодні умови та природні катаклізми можна було розглядати як ознаки божественної прихильності чи немилості. Саме географія вплинула на появу у давніх слов'ян таких міфічних істот як русалка, лісовий та водяний. Слов'яни жили в помірних широтах, де клімату характерна низька температура взимку та висока влітку. Це знайшло відображення в міфічних істотах, які були пов'язані як з холодом наприклад Морозко, чи спекою – Полудниця.

Соціальна ієрархія давніх слов'ян відігравала значну роль у формуванні їхніх релігійних уявлень і обрядів. Ось кілька способів впливу соціальної ієрархії на слов'янську релігію:

У стародавніх слов'ян був пантеон богів, кожен з яких був пов'язаний з різними сторонами життя. Деякі з цих богів були більш тісно пов'язані з знаттю, а інші – з селянством. Наприклад, бога війни Перуна часто асоціювали із знаттю, тоді як богиню родючості Ладу ближче асоціювали із селянами. Це відображає соціальну ієрархію стародавніх слов'ян, коли різні класи мали своїх специфічних богів і ритуали.

Соціальна ієрархія давніх слов'ян також впливала на типи ритуалів і підношень, які виконувалися. Наприклад, заможні вельможі могли пропонувати богам складніші та дорожчі подарунки, а селяни – скромніші. Подібним чином різні соціальні класи можуть мати свої особливі ритуали чи свята, причому певні ритуали призначені для знаті чи селянства.

Релігійні уявлення давніх слов'ян мали велике значення для формування їхнього світогляду, моральних цінностей та соціальних норм. До формування чинників можна віднести традиції та вірування попередніх народів, контакти з іншими культурами, зокрема, скіфами та греками, а також соціальні та економічні зміни, які відбувалися в давній слов'янській спільноті.